

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al asociațiunii institutelor financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu

Apare odată pe săptămână.

Redacțiunea și administrațiunea: Sibiu, Strada Bayer Nr. 1—3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500—; pentru particulari Lei 400—; pentru cooperative funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300—. În străinătate Lei 800—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare □ cm. Lei 6—

Director: **Constantin Popp.**

Redactor: **Dr. Mihai Veliciu.**

Sumarul:

Abrogare sau modificare? — Problema orașelor din Transilvania în lumina recensământului din anul 1930. — Situația. — Comunicat.

Abrogare sau modificare?

Întrebarea pe care schimbarea regimului politic ne-o impune în mod firesc este aceasta: *Legea conversiunii* — opera legislativă care caracterizează întreg regimul Iorga-Argetoianu — să fie modificată sau abrogată? Cercurile noastre economice și financiare (bancare) au așteptat cu o explicabilă înfrigurare cuvântul de ordine al noului guvern în această problemă capitală. Însfârșit manifestul lansat de partidul, care a fost încredințat cu organizarea alegerilor, ne-a adus răspunsul la întrebarea de sus: *se va menține conversiunea, „de drept”!*

Atitudinea partidului național-țărănesc ne interesează în prim rând, pentru că o nouă cărmuire național-țărănistă, ca rezultat al alegerilor iminente este foarte probabilă. Și nu putem ascunde prima decepție, ce am încercat de pe urma citirii programului de guvernământ, care anunță menținerea conversiunii „de drept”.

Se poate că acest program anunțat fărăi în preajma luptei electorale cu tendința vădită de a capta bunăvoința „corpului electoral” să sufere ulterior oarecare modificări. Dar cunoscând structura de democrație integrală a partidului național-țărănesc, care se întemeiază pe pătura largă a populației dela sate, — cunoscând apoi rolul acestui partid în adân-

cirea și lărgirea „conversiunii” este puțin probabil că soarta conversiunii va fi hotărâtă în sensul dorit de apărătorii creditului. Totuși cercurile bancare nu trebuie să părăsească terenul de luptă, pentru că ele au de partea lor toate elementele serioase îngrijorate de soarta care s'a creiat fărăi prin un sistem de legiferare anarhică, cu tendințe politice demagogice, cu neglijarea intereselor mari și permanente ale țării.

Este semnificativ în această privință că în toată țara s'a pornit o formidabilă mișcare de reviriment și de reacțiune în sensul revenirii la tradiția veche a dreptului.

Cei mai de seamă juriști din capitală au pus temelia unei asociațiuni „pentru apărarea ordinii juridice”. Concomitent cu aceasta mișcare s'a pornit și în Capitala Ardealului o puternică mișcare „pentru combaterea corupției și apărarea actualei ordine de drept, economice și sociale”. Spontaneitatea și sincronismul acestor curente de conservare a patrimoniului național așa cum el este înjghebat în așezămintele noastre constituționale și în principiile fundamentale ale dreptului comun, denotă o trezire a conștiinței românești, o reacțiune puternică împotriva oricărei încercări de anarchizare a ordinii economice și juridice, pe care se întemeiază statul nostru și toată bruma de civilizație, ce ne-am putut însuși cu atâtea enorme jertfe.

Ori astăzi nu mai este nici o persoană serioasă și gânditoare, — chiar și în cadrele partidelor, — care să nu recunoască că legea conversiunii este antifondu-

nală, anarhică, nejuridică și imorală în principiile ei fundamentale.

Și o lege care prin confiscarea de drepturi câștigate, prin o brutală expropriere a proprietății, prin asigurarea a numeroase privilegii personale și de castă, prin sdruncinarea echilibrului între diferenții factori ai economiei naționale, prin palmuirea ideii de legalitate și dreptate, prin încurajarea patimilor demagogice, prin distrugerea creditului, *violează constituția țării, nu poate fi menținută de un partid de ordine! Legea fiind viciată din naștere trebuie aruncată la vechituri și în locul ei să vină o operă serioasă, care dacă nu poate face dreptate tuturor, dar să nu se atingă nici de așezământul nostru constituțional, nici de ideea de drept și de dreptate și să lase neatins mijloacele cu ajutorul cărora vom putea afla calea de ieșire din impas...*

Sub o singură condiție se poate evita abrogarea legii și respective se poate proceda la o modificare a ei: *dacă se vor afla mijloacele financiare pentru finanțarea conversiunii!*

Sub rezerva finanțării legea conversiunii ar urma să fie supusă unei radicale epurări, atât de radicale, încât și în acest caz este mai indicată totala abrogare a legii și înlocuirea ei cu una nouă. Vor trebui adevărat să fie eliminate mai întâi toate confiscările de drepturi câștigate, dispozițiunile cari ating ordinea dreptului comun, (garanțiile câștigate prin drepturi reale: ipoteci, gajuri, ordinea serială etc.), apoi acele dispozițiuni furșate în lege de cei direct interesați, prin care se asigură avantajii pur personale. Vor trebui să fie scoase toate echivocurile și impreciziunile și introduse dispozițiuni clare, categorice, care să facă apreciazabilă legea! Va trebui să fie înseris principiul consacrat de legile în vigoare, că debitorul să se adreseze justiției, dacă vrea să obțină un avantaj și nu creditorul!

Conversiunea „de drept” trebuie radical modificată în acel sens, *ca situația fiecărui debitor în parte să fie examinată și reducerile și avantajile de plată să fie proporționale cu capacitatea de plată și cu condițiunile speciale ale fiecărui debitor! Aceasta este partea cea mai imorală a conversiunii și etica legislației nu admite legi imorale! Ori este*

imoral ca debitorul de reacredință, debitorul, care s'a îmbogățit în paguba creditorului, debitorul care a speculat cu banii împrumutați pe lucruri improductive (cărți, beutură, lux, pasiuni imorale etc. etc.), — să fie admiși la beneficiile legii! Aceasta ar însemna să legifereze raportul și risipa ca normă generală, să pedepsești hărnicia și sentimentul de economie, — adevărat să distrugi pietrele unghiulare ale ordinii economice, — ceea ce face întocmai legea conversiunii în vigoare!

Dar oare putem noi crede în o reală finanțare a legii conversiunii? Putem oare crede în existența miraculoasă a unor resurse de mai multe miliarde în situația actuală a statului, care a rămas dator funcționarilor, pensionarilor și furnizorilor interni cu peste 15 miliarde?! Este prin urmare probabil că orice încercare de „finanțare” va da greș, și soluțiile nu vor fi decât expediente și paliative, de pildă obligațiuni fără valoare etc.

Pe deoparte imposibilitatea de finanțare, pe de altă parte imposibilitatea unei modificări sistematice și raționale ne face să cerem abrogarea legii și căutarea altor soluții pentru asanarea datoriei agricole, soluții care să rămână în marginile dreptului comun și să lase neatins creditul public și privat, sau care să însemne minimul de jertfe pentru economia națională.

Lupta aceasta de apărare are cu atât mai mulți sorți de izbândă, întrucât ea este susținută și de elemente cu largă suprafață din partidul de la putere (Dr. Aurel Vlad, Dr. Victor Bontescu etc.) Și apoi să nu uităm că necesitatea de a conserva neștirbită ordinea de drept și așezămintele economice având în vedere în special convulsivitățile și tendințele de mari prefaceri sociale ale timpului de față, primează chiar și interesele clasei noastre țărănești.

Nu putem pierde nădejdea ca elementele cele mai serioase ale partidului de la putere să nu-și poată impune în cele din urmă vederile lor conforme cu interesele permanente ale țării! Astăzi acest partid este doar cea mai puternică organizație politică, cu tradiții vechi în apărarea patrimoniului național (partidul național!) El trebuie prin urmare să fie

cea mai sigură pavăză a *ordinei de drept!* Dela el așteptăm o coordonare a tuturor intereselor opuse ale cetățenilor statului și *nu* sacrificarea totală a unor întregi organizațiuni și clase de producțiune națională!

Dr. IOACHIM TOLCIU, Cluj.

Problema orașelor din Transilvania în lumina recensământului din anul 1930.

Conferință rostită în Sibiu la Cereul Militar la 7 Decembrie 1931.

De prof. Dr. I. Lupas.

La sfârșitul anului 1930, s'a făcut cel dintâu recensământ integral al populațiunii din cuprinsul României. Lucrarea aceasta, bine organizată, a fost dusă la îndeplinire cu ajutorul unui număr de 29.399 de recensori, dintre cari 10.000 recrutați din sânul minorităților etnice sau în procente 68,8 recensori români și 31,2% recensori minoritari.

Datele culese din toate orașele și satele României întregite se găsesc centralizate la direcțiunea recensământului în capitala țării, așteptând să fie prelucrate și date publicității ca o icoană reală a situațiunii actuale. Până în timpul de față au apărut numai datele sumare pe județe, plăși, orașe într'o broșură intitulată *Populațiunea actuală a României*, tipărită la București cu prilejul întrunirii conferinței interparlamentare. Din tabloul rezumativ dela sfârșitul acestei broșuri știm că populațiunea celor mai mari orașe cis-carpatine a sporit considerabil în ultimele două decenii având în timpul de față Clujul cu 96.569 locuitori, Timișoara cu 91.866, Oradea cu 82.355, Aradul cu 77.225, Brașovul cu 56.234, Sibiu cu 48.013, Târgul Mureș cu 38.116, ș. a. m. d. Nu cunoaștem încă proporția repartizării etnice a populației urbane, întrucât datele referitoare, fiind în studiu, urmează să se publice mai târziu. Aceasta nu poate însă constitui un motiv de a ne desinteresa de importanta și dificila problemă a orașelor din patria noastră, îndeosebi de soarta celor din Transilvania și Banat, a căror situație evident nu s'a putut transforma în mod radical în ultimul deceniu. Considerațiuni de ordin istoric ne vor ajuta să înțelegem mai bine atât situația lor actuală, cât și direcția spre care par ele menite a evolua în viitor. Și cu privire la soarta acestor orașe, ea și în alte chestiuni, în care legătura trecutului cu viitorul poate oferi cheia necesară unei pătrunderi mai adânci în tainele

evoluției istorice, e bine să reamintim sfatul înțeleptului Miron Costin, care ne îndeamnă „a ispiti scripturile“ și a ne sili ca „cu acele trecute vremi să pricepem cele viitoare“.

II.

Imprejurările istorice, în care s'a dezvoltat poporul român de-alungul veacurilor, au făcut ca el să rămână în majoritate covârșitoare un popor de rurali. La întemeierea și organizarea așezărilor urbane au început a contribui în țările române, încă din secolul al XIII-lea, elemente de colonizație germană, cum s'a întâmplat de altfel și în Ungaria, Cehoslovacia, Polonia și Rusia. În provinciile din sudul și răsăritul Carpaților aceste elemente urbane au sporit repede cu aportul populației autohtone astfel, încât orașele muntene și cele moldovene, fără a se fi putut ridica la importanța politică și culturală atinsă în cursul secolelor XIV—XVI de către cele șasești din Transilvania, au putut să aibă un aspect din ce în ce mai românesc.

Sașii din Transilvania au reușit însă a-și îngrași viața lor orașenească, prin diplome emantate dela regii Ungariei, precum și dela cei mai însemnați dintre Domnii Munteniei și ai Moldovei cu astfel de privilegii de ordin comercial și administrativ politic, cari au împiedecat secolele de arândul penetrațiunea elementelor românești sau de alt neam între zidurile lor. Caracteristic este în privința aceasta trecutul orașului Brașov, care, fiind mereu avizat la sprijinul Domnilor și boierilor din Țara Românească, nu putea să aibă atitudine permanent ostilă și respingătoare față de încercările elementului românesc de a pătrunde într'ânsul. Dovadă că a și pătruns încă din secolele XIV—XV imprimându-i pecetea unui centru de viață și cultură românească, cum a devenit mai ales în a 2-a jumătate a secolului al XVI-lea prin activitatea desfășurată acolo de diaconul Coresi și de luminații preoți brașoveni, între cari cel mai învățat pare a fi fost protopopolul Mihai, cel ce a ostenit și reușit la 1597 să procure mijloacele necesare pentru o construcție de piatră pe seama vechii școale românești dela biserica Sf. Nicolae din Brașov.

Cu toate acestea pela începutul secolului al XVIII-lea, când Domnul Țării Românești, Constantin Brâncoveanu cumpărase două case mici — una în Șchet, alta în Brașovul vechiu, — a întâmpinat împotrivire din partea conducătorilor sași, cărora fu nevoit să le scrie în repetate rânduri „de vreme ce a cunoscut, că ar fi tânjind și ar fi bănuind căci le-a cumpărat“, cum se exprima el într'o scrisoare dela 6 Decembrie 1708. Dar — continuă Brâncoveanu cu po-

tolită muștrare — „nu suntem numai noi cumpărători de case acolo în Brașov, ci încă de mai înainte, dupe 'n zilele lu Mateiu Vodă, bogați de cești de țară boiari au cumpărat, precum se și vede, că până astăzi țin și stăpânesc și nici cât n'au fost opriiți. Las că neguțători, fel de fel, Greci, Sârbi au cumpărat și cumpără totdeauna. Dar pe noi, cum ne osăbiți D-voastră? Și ați pus în socoteală, ca să nu ne îngăduiți? Care lucru n'am fi gândit nici decum, ci încă socoteam, de vor avea vreunii opreală a cumpăra, iară pentru noi, necum să ziceți ceva, ci încă să vă fie d-voastră cu părere bună. Mai vârtos că de am cumpărat acele case, nu știu să se fie făcând d-voastră nici o păgubire, că noi în casele acelea nu doară că vom să punem să se vândă au niscăi vinuri, au să se lucreze alte meșteșuguri (că din mila lui Dumnezeu cu aceia hrană nu ne hrănim), fără cât având prin multe locuri case, ne-au poftit inima ca să avem și acolo niște căsetoare, să se afle și câteodată să fie și pentru odihna oamenilor noștri, ce trimitem cu trebi și s'ar fi căzut nicidecât despre partea d-voastră bănueli să nu auzim pentru aceasta; că ce mare lucru iaste? Mai vârtos că noi pe d-voastră în multă dragoste vă avem... și oamenii d-voastră orice le-ar trebui și ar pofti din țara noastră a cumpăra, au vii, au case, au niscăi bucate, neopriți sânt, dar d-voastră a ne opri și a nu ne îngădui să ținem acele case, din ce pogoară și ce este pricina, poftim pe d-voastră un răspuns să avem. Și cu aceasta sfârșind, mila lui Dumnezeu să fie cu d-voastră pururea“...

Dacă un principe destoinic și influent ca Brâncoveanu, stăpân al unor întinse moși în sudul Transilvaniei și ctitor al bisericilor dela Oena-Sibiului, dela Sâmbăta de sus și dela Făgăraș, întâmpina astfel de rezistență din partea magistratului brașovean, ne putem imagina, cât de anevoie putea să pătrundă elementul românesc în acest oraș, pentru care era totuși o condițiune de existență și de înflorire tocmai imediată și buna lui vecinătate cu Țara Românească.

Pentru exclusivismul citadin al Sașilor nu este mai puțin grăitor nici cazul celuilalt centru politic, economic și cultural dela granița sudică a Transilvaniei, cazul orașului Sibiu. Acesta, situat în mijlocul unei străvechi populațiuni românești cu pronunțate aptitudini spre progres, a fost în stare a se împotrivi până la începutul secolului al XIX-lea neconținutelor încercări ale acestei populațiuni de a pătrunde între zidurile lui. Când izbutise între anii 1734—7 episcopul luockentie Micu-Klein, originar din apropiata comună Sadu, să pună stăpânire asupra unui imobil, pe care i-l dăruise în Materii Sibiului

baronesa Ana Maria de Hochberg, Sașii s'au alarmat de groază că li s'ar știrbi așa zisa: „puritate națională“ prin această posesiune valahă și n'au lipsit a opune vlădicului rezistență continuă, până când acesta s'a văzut constrâns, în cele din urmă, să-și vândă imobilul pentru suma de 200 florini.

Mai stăruitor a fost însă episcopul ortodox Vasile Moga, care cumpărând la 1819 dela fostul guvernator al Transilvaniei, contele Gheorghe Bánffy o casă în Strada Cisnădiei, azi Strada Regina Maria, cu suma de 36.000 fiorini pentru trebuințele episcopiei și ale seminarului, nu s'a lăsat învins de împotrivirea Sașilor, cari încercară toate mijloacele spre a strica târgul, chiar după ce contractul fusese aprobat de însuși guvernul transilvan. Protestul Sașilor sibieni a ajuns până la cancelaria curții împărătești din Viena, unde a fost însă respins. Astfel casa cumpărată de blândul episcop Moga, cu banii strânși din colectele benevole ale preoților și credincioșilor săi, a rămas până în timpul de față proprietatea consistenței ortodox-român din Sibiu.

Cazurile de intoleranță orășenească față de elementul românesc au fost numeroase și în restul Transilvaniei. La Turda d. e. „congregațiunea întregii universități a nobililor“ a decis ca în termen de 8 zile să fie alungați toți Românii din casele și de pe moșiile nobililor, iar cei ce nu-i vor alunga, să fie pedepsiți „irremissibiliter“ cu câte 15 fiorini. Această deciziune dela 19 Iulie 1711 a fost reînviată la sfârșitul anului următor și mai drastică luându-se măsuri pentru alungarea și extirparea Valahilor din acest oraș. La 5 Decembrie 1712 s'a decis cu învoire de obște *alungarea și extirparea Valahilor* din orașul nostru, ca să fie dați afară și așezarea lor în orașul nostru să nu mai fie tolerată (az oláhoknak városunkból való kihajtása és kiirtása iránt, közzakaratóból megegyezének, hogy kiüzettségének és lakások városunkban ne pattáltassék“ cf. Orbán Balázs, *Torda város környéke*. Budapest 1889 pag. 271).

Iar la Cluj, după ce Românii ortodocși obținură dela cancelaria Curții din Viena permisiunea de a-și clădi, în afară de zidurile orașului, o modestă casă de rugăciuni, în ședința dela 5 August 1790 consiliul orașului Cluj a protestat solemn contra zidirii declarând că nu va îngădui niciodată, *sub nici o condiție*, clădirea unei biserici românești pe teritoriul Clujului. Împotriva voinții protestatorilor bisericești ortodocși a fost clădită totuși la 1795, dar *la marginea orașului*, unde se află și în timpul de față. Cu cinci ani mai târziu era terminată și biserica română gr. catolică. Aceasta fu zidită *în interiorul*

oraşului cu cheltuiala episcopului Ioan Bob din Blaj.

Ditalitatea elementului românesc a fost așa de biruitoare, încât și-a putut permite să nescotească opreliștile dela Braşov, Sibiu, Cluj și alte orașe ale Transilvaniei, precum și deciziunea brutală dela Turda. Inceputul cu inceputul a pătruns mai întâiu la periferia orașelor, iar în jumătatea a 2-a a secolului al XIX-lea a izbutit să pătrundă și în centrul lor bineînțeles, în număr mai modest și fără pretenția de a schimba aspectul străin al acestor orașe, ai căror conducători sași sau maghiari inventau tot felul de mijloace pentru a continua tradiționala situație privilegiată a neamului lor. Și aveau pentru aceasta întreg sprijinul stăpânilor străine din trecut.

Dar, oriunde se înălța în vre-un oraș al Transilvaniei o biserică și o cruce românească — cum s'au înălțat la Braşov, la Făgăraș, la Sibiu, Oradia, Sebeș, Orăștie, Arad, Deva, Lugoj, Timișoara, — era o dovadă sigură, că ofensiva populației rurale din preajma acestor orașe a început a deveni victorioasă izbutind să înlătore succesiv obstacolele seculare, ce întâmpinase în irezistibilă ei pornire spre progres cultural și economic.

Cu toate că luptau pe două fronturi, ea să poată înlătura aceste obstacole, ridicate în calea accesului lor spre oraș, atât de Sași, cât și de Unguri, Românii au fost în stare să și sporească populația urbană, în ultimele două decenii, anterioare războiului mondial, cu 2.5% față de națiunile privilegiate ale Transilvaniei. Era în acest spor lent, obținut cu multă trudă și precauțiune, una dintre cele mai grăitoare dovezi ale vitalității lor etnice.

III.

Problema orașelor din cuprinsul României întregite se prezintă în timpul de față, din punct de vedere etnic, sub aspecte, cari variază după provincii. În Oltenia, Muntenia și Dobrogea procesul de naționalizare s'a desfășurat și continuă a se desfășura normal, cu excepția Cadrilaterului, unde nefaste influențe politicianiste au cercat în anii din urmă să sporească numărul obstacolelor efemere. În nordul Moldovei, în Basarabia și în Bucovina prin invazia unor elemente indezirabile s'a creat o situație destul de dificilă. Iar în Transilvania și în Banat asistăm la lupta îndârjită a vechilor elemente privilegiate, neobosite în stăruința lor de a încerca totul, ca să împiedice penetrațiunea elementelor românești dela sate, spre a putea să și prelungească exclusivă lor stăpânire din trecut asupra celor mai importante orașe din cuprinsul acestor provincii.

Lupta aceasta va avea însă cu atât mai puține șanse de izbândă finală, cu cât va fi mai viguroasă și mai capabilă de progres populația românească a satelor împrejmuitoare. Un studiu deosebit de instructiv, a publicat în această materie, apreciatul specialist Dr. Sabin Manuilă sub titlul „Evoluția demografică a orașelor și minorităților etnice din Transilvania“ (București 1929).

Intemeiat pe date statistice, serios controlate prin continue priviri comparative cu rezultatele cercetărilor demografice din alte țări, autorul acestei scrieri premiate de Academia Română demonstrează în mod științific, cum a evoluat în cursul timpului populația urbană din Transilvania, cum a reușit politica de stat a Ungariei să împediteze prin mijloace artificiale această populație, dându-i mai ales în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea o înfățișare aparent maghiară, cu toate că pentru asigurarea unui spor normal în scopul maghiarizării nu dispunea de o populație rurală compactă, în apropierea orașelor din Transilvania și din Banat.

Populația rurală din aceste provincii se repartizează în modul următor: 72,59% Români, 18,94% Unguri și 6,48% Germani. În ce privește elementul unguresc, acesta se poate împărți în 4 grupe și anume: 1. grupul Securilor cu aproximativ 40% din totalitatea ungarimii ardelenice și bănățene; 2. grupul Ungurilor locuitori în orașe cu 30%; 3. grupul dela frontiera Ungariei cu 20% și 4. grupul Ungurilor dispersați prin sate, cu aproximativ 10%. Dintre aceste 4 grupe numai a Securilor are o bază de existență în viitor, întrucât e așezat pe un teritoriu compact și nu-i lipsește puțința de a și regenera populația urbană prin continua admigrare din satele secuești. Grupul al doilea și al patrulea nu se va putea menține la cifra actuală.

Dacă guvernarea românească nu a recurs și nu simte nevoia să recurgă la mijloace artificiale pentru naționalizarea orașelor, ea nu poate lipsi dela datorita de a îngriji, ca naționalitatea populației românești strecurate în deceniul din urmă la orașe să nu fie periclitată din partea populației alogene, care prin forța ei numerică, prea puțin diminuată până acum, poate încă să și continue tendințele de asimilare din trecut, cu toate că îi lipsește sprijinul instituțiilor de stat, cari îi stăteau odinioară la dispoziție tocmai în scopul maghiarizării. Aceasta s'a putut constata mai ales în așezămintele școlare ale minorităților, în care o mulțime de elevi români greco-catolici s'au găsit înmatriculați în ultimul deceniu ca aparținând naționalității maghiare și au fost necesare intervențiuni repetate din partea autorităților școlare ale statului român pentru

rectificarea datelor intenționat greșite. Este de sine înțeles că instituțiile statului român nu pot privi indiferente opera de conservare a naționalității populației rurale românești, care a început a se aglomera la orașe. Cu toate că în privința aceasta lipsește un sistem și o îndrumare unitară, dl Manuilă afirmă totuși, cu deplină încredere în viitor, că direcția și viteza evoluției demografice etnice a popoarelor din Transilvania, o dictează o fatalitate istorică, neputând fi influențată nici prin contra-propagandă, nici prin rezistență artificială. Curentul de regenerare etnică a populației românești, nu ar putea fi stingerit decât de motive interne biologice. O rezistență mai mare va întâmpina acest curent din partea populației maghiare dela granița dintre România și Ungaria. Această populație de peste un sfert de milion prezintă cea mai dificilă problemă minoritară din Transilvania, pentru a cărei rezolvare se cer mijloace eroice. Astfel minoritatea aceasta va căuta să-și împlinească rolul politic din trecut, acela de a servi ca o prelungire a masselor maghiare de pe pusta Ungariei în corpul etnic românesc.

În ce privește populația săsească a orașelor, ea a dovedit puțină vitalitate și în trecut, sub regimul maghiar, cu toate că în alaltă cu regimul acesta purta lupta comună împotriva elementului românesc, adevăr pe care-l mărturisea însuși scriitorul sas August Jekelius într-o lucrare a sa apărută la Sibiu în 1908 și în care constată că „sfera intereselor săsești nicăeri nu se întâlnește ostil cu a intereselor ungurești, dimpotrivă, mai mult se confundau“. Totuși dela 1887—1916 Sașii nu au putut înregistra decât un spor de 24.105 suflete. Iar la orașe populația lor a scăzut în ultimele două decenii dela 49,9% la 41,7% deci cu 8,2%. Pierderea aceasta le-a fost cauzată de o parte prin redusa lor natalitate, de alta prin penetrațiunea elementelor ungurești, flotante, susținută artificial de către guvernarea budapestană, precum și prin a elementelor rurale românești, cari cu toate că fuseseră împiedecate în diferite chipuri în vechia lor pornire spre oraș, au fost în stare să înregistreze — după cum am văzut — chiar în ultimele decenii ale dominațiunii maghiare, câteva progrese lente, dar apreciabile. De altfel prolificitatea scăzută a elementelor săsești e un vechiu fenomen nu numai în viața urbană, ci și în cea rurală a Transilvaniei. Sistemul reducerii forțate, artificiale a natalității s'a răspândit din orașe la sate încă de multă vreme și măsurile de combatere a acestui sistem (2 Kindersystem) nu a putut da rezultatele dorite. Este interesant motivul, pe care-l aducea un preot sas din Sibiu, Mihail Lebrecht într-o broșură a sa

tipărită în Viena la 1792 cu privire la felul, cum încereau să justifice în timpul acela numărul redus al copiilor în familiile săsești. Anume afirmă că Sașilor le-ar fi fost rușine să aibă mai mulți copii și că el însuși a cunoscut părinți sași, cari la al 3-lea sau al 4-lea copil se rușinau să cheme preotul la botez. Dar nefiind nici o regulă fără excepțiune, se găseau și familii cu mai mulți copii în câteva locuri; deobiceiul însă lângă o familie cu mulți copii erau 100 fără nici un copil, iar lângă o localitate mai bine populată se aflau 10—20 de localități săsești, pornite pe calea depopulării. Iar cele mai multe sate săsești creșteau prin așezarea Românilor în ele*).

Deosebit de prețioase sunt concluziunile enumerate la sfârșitul menționatei lucrări în 21 de puncte. Din cuprinsul lor se desprinde pentru conducătorii statului român necesitatea de a inaugura fără întârziere o sistematică operă de îngrijire a populației, care prin mijloace raționale să poată îndruma capitalul uman, ce stă la baza României întregite, pe calea merită să asigure cea mai bună dezvoltare a națiunii atât din punct de vedere calitativ, cât și cantitativ. Forța biologică a populației urbane fiind extrem de redusă din cauza natalității adeseori împiedecate prin felurite mijloace artificiale, iar a populației rurale românești fiind considerabilă în toate provinciile cu excepția Banatului urmează că acestei populațiuni prolifrice trebuie să i se acorde toată atențiunea ca unui rezervoriu de continuă regenerare și împrosperare a populațiunii urbane din viitor. Populațiunea rurală așa de viguroasă este garanția de căpetenie a statului și neamului românesc, cum a fost și în trecut. Dacă prin vitalitatea ei extraordinară ne-a putut salva neamul din toate primejdiile trecutului, cu atât mai bine va putea să ne asigure acum, în împrejurările schimbate ale prezentului, continuitatea progresului vieții românești atât la sate, cât și la orașe. Nu trebuie însă forțate lucrurile. Căci transformarea etnică a populației urbane va urma succesiv și în mod lent, prin un proces firesc, a cărui durată nu poate fi mai lungă de 2—3 generațiuni. Majoritatea absolută a populației rurale, fiind românească al ei va fi ne-apărat și viitorul stăpânirii demografice într'un timp nu prea îndepărtat. Statul are însă datoria să îngrijească de soarta ei, înlesnindu-i căile progresului printr'o sistema-

* „Mir sind Väter bekannt, die sich schon beim dritten oder vierten Kinde schämten den Pfarrer um die Taufe zu bitten. Keine Regel ist ohne Ausnahme. Man findet schon auch fruchtbare Ehen, und in einigen, freilich wenigen Orten, Nachwuchs genug; aber gegen eine Kinderreiche Familie trifft 100 Kinderlose, und gegen einen gut popultierten Ort gewiss 10 oder 20 leere Plätze an. Die meisten sächsischen Dörfer macht die Aussiedlung der Wallachen gross“. *Über den National Charakter der in Siebenbürgen befindlichen Nationen*. Wien 1792 pag. 69.

tică operă de protecție. Numai în chipul acesta își va putea consolida însăși temelia existenței sale. Fără o astfel de operă îndrumată conștient și sistematic, nu apare suficient garantată nici dezvoltarea lui în viitor. Să nădăjduim că factorii cu simț de răspundere pentru viitorul statului român întregit nu vor întârzia mult cu măsurile necesare pentru inaugurarea unei politici demografice, care să poată contribui la o bună rezolvare a problemei orașelor din provinciile alpine.

Situația.

Prin toate părțile: în bursă, pe stradă, cafenele, ziare, se aud foarte des cuvintele: „Au furat totul“. Nimeni nu poate nega, că aceste cuvinte în mare parte sunt adevărate căci de fapt cu toții sunt în pragul falimentului: Stat, bănci, industrii, agricultori, rentieri etc.

Între conducătorii politicii noastre sunt câțiva curagioși, cari susțin energie cercetarea hoțiilor din averea Statului și pedepsirea vinovaților. Întreaga această efortare nu poate servi, decât ca propagandă politică. Căci în fond este imposibil să faci dreptate în asemenea cazuri.

Dacă sistemul care trona aici la conducerea tuturor treburilor atât publice, cât și private era astfel întocmit, că favoriza șmecheriile, sau mai clar zicând: pungășiile, nu-i nici o mirare că s'au găsit și pungăși. Mai cu seamă la Stat el a fost și este susținut de majoritatea funcționarilor, din cauza relei salarizări, care nu acoperă nici măcar minimul necesar existenței. Șefii aveau salarii îndoit sau întreite din diurni, mai multe slujbi, etc.; iar inteligenții — își câștigă ușor o pâine mai bună dacă administrația se face încurcat și fără răspundere. În plus pe lângă această administrație păcătoasă își aveau o existență bună o sumedenie de mișii — oameni cu relații.

Ești silit să te înfățișezi în fața autorităților, nu spre a-ți da pâine, ci spre a te încassa de impozite sau a te prevedea cu fel de fel de legitimații ce ți se impun, va trebui să stai ore întregi, fără ca unul din funcționarii prezenți să aibă bunătatea să se ocupe de tine. Ca să rezolvi ceva definitiv e grea afacere, trebuie să fi inteligent și umblat în cauză, altfel păcat de timp pierdut.

Tu întreprinzător de calibru mijlociu sau mic ai fericirea să fi furnizorul Statului, obținând prețuri chiar excelente, te vei trezi la capăt la lichidarea finală — că ești ruinat. Statul te încassează de penalități pentru cele mai mici abateri, funcționarii când vrei să vorbești cu ei te tratează mai rău ca pe ușierii lor. Pierderile din ultimul an de 50% la garanții, micile cheltuieli plătite zilnic în urma intervențiilor și stăruințelor ce trebuie să depui și cari în total fac sume enorme, dobânzile plătite la garanții și capitalul de rulumment nimicesc nu numai câștigul oricât de mare ar fi, ci întreaga existență a furnizorului.

Drei să te prezinți în audiență la șeful responsabil nu să ceri milă, ci să ți se facă dreptate, va trebui să aștepti înaintea ușei ceasuri întregi până ți se dă drumul înlăuntru. Acolo vei găsi un domn bine surmentat de munca concentrată în mâinile lui și plictisit de zăpăceala ce-l înconjoară. Rar dacă poți vorbi cu d-lui. Aici te cuprinde d'abea culmea decepției. Timpul cel mai prețios al zilei îl pierzi degeaba.

Culmea la toate este, că d-nii funcționari ai Statului nu-și dau seama, că și civilii ce le cad în mână, fie funcționari, fie comercianți, muncesc din greu pentru o pâine și au de tranșat în cursul zilei și alte lucrări, nu numai cele dela autorități.

Prin noile orândueli din ultimii ani, se poate că s'au îngreunat posibilitățile de furt, dar în vârtelile stau pe mai departe în picioare. Porțile serviciilor sunt și acuma închise pentru cei intereșați. Afacerile acestora le rezolva tot mișii cari cunoscv învârtirea șurubărilor. Toată lumea țipă că sunt prea mulți funcționari. Acei însă cari au treburi la serviciile publice simt contrarul. Trebuie să aștepte săptămâni întregi până le iese rezultatul, și acela fără a rezolva definitiv ceea ce au cerut.

Toate aceste năcazuri sunt evidențiate în raportul d-lui Rist.

Nu ar trebui să ne amestecăm în aceste neajunsuri. Dacă însă auzi, că prieteni buni furnizori la C. F. R. și Regia Hunedoara în urma năcazurilor îndurate au ajuns la pragul falimentului, eu greu te poți stăpâni.

*

Începutul suspendării plății cuponului l-a făcut Soc. de Credit Rural București, cu scadența la 1 Iulie 1932. Explicația suspendării este legea conversiunii. Cursul titlurilor s'a reîntors la 21% cât erau acum o lună.

Pentru plata celorlalte cupoane cu scadența în lunile următoare deocamdată nu se pot face pronosticuri.

În general bursa a început să slăbească din nou. Cauza, știrile rele din afară.

Piața Scontului (polițe private), valurilor efective și aurului în urma maximalizării dobânzii la 14% și concentrării afacerilor de valute și aur la Banca Națională — este suprimată.

Interesați în cauză cu toată urmărirea siguranței — dacă chiar nu face afaceri — abuză totuși zilnic să taxeze cursurile acestor valori.

Astfel Napoleonul aur este în prezent 705—710, Dolarul hârtie 170—2, francul hârtie 6'90—3 (urcat puțin din cauza tensiunii dela Lausanne). După cum se vede, situația se prezintă cu mult mai bine ca la începutul lunii, când aurul era 750 Lei buc., iar francul francez 7'50 Lei.

După părerea specialiștilor în scont, bani disponibili sunt. În condițiile actuale nu rentează a-i împrumuta decât: cu 24% mânilor l-a și 30% mânilor mai slabe.

Comunicat.

— O rectificare și precizare. —

În ziarul „Argus“ din 1 Iulie 1932, pag. 1, sub titlul „Piața Financiară“, a apărut știrea, că băncile românești din Ardeal ar fi hotărâte să ceară pe sfârșitul lunii curente lichidarea judiciară.

Știrea, în această formă, nu corespunde adevărului.

Băncile înscrise la „Solidaritatea“ (în număr de 165, nu 120, cum afirmă, greșit, ziarul „Argus“) au luat hotărârea să convoace adunări generale pe ziua de 30 Iulie 1932, cu scopul de a cere acestora numai *autorizația* pentru introducerea cererii de lichidare judiciară.

Lichidarea judiciară va fi cerută tribunalelor competente — în baza autorizației obținute de la adunările generale — numai după ce ne vom fi convins definitiv, că factorii conducători ai Țării nu înțeleg să ia nici în al 11-lea ceas măsurile de îndreptare pentru salvarea fondurilor bisericilor, școalelor, ale societăților de binefacere, ca și averea miilor de cetățeni harnici și cinștiți.

Noi credem însă, că, până în cele din urmă, lucrurile totuși se vor îndrepta.

Dacă această speranță a noastră nu se va realiza, se va lua desigur și hotărârea de a introduce cererile de lichidare judiciară.

Atunci însă întreaga răspundere va cădea — fatal — asupra factorilor conducători ai acestei țări.

„SOLIDARITATEA“

Asoc. de institute financiare ca însoțire.

CRONICA

Amânarea termenului de protest. Ministerul Justiției a dat la 30 Iunie a. c. cu Nr. 51901 următoarea telegramă către tribunalele din Țară: Rog comunicați Corpului portăreilor local, că dispozițiunile jurnalului consiliului de miniștri Nr. 649/1932 aprobat prin înaltul decret regal Nr. 1826 publicat în Monitorul Oficial Nr. 123/1932 referitor la protestele efectelor de comerț pe care figurează în orice calitate debitorii prevăzuți în legile publicate în Monitorul Oficial Nr. 1296 din 18/XII/1931; 37 din 13/II/93 și 61 din 12/III/1932 se prelungească până la noua dispozițiune.

Ministrul Justiției *Pofârcă* Nr. 51901.

„Banca Agrară“, Societate Anonimă, Cluj.

Convocare.

În conformitate cu art. 7 din statutele societății, d-nii acționari ai „Băncii Agrare“ s. a., Cluj, sunt convocați la

adunarea generală extraordinară,

care se va ține la 30 Iulie 1932, ora 10 a. m., la sediul societății în Cluj, Str. Memorandului 22, cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Deschiderea și constituirea adunării generale extraordinare;
2. Raportul Consiliului de administrație asupra situației create societății prin legea asanării datoriilor agricole și autorizarea Consiliului de administrație de a cere lichidarea judiciară a societății.

În conformitate cu art. 12 din statutele societății, numai acele acțiuni au drept de vot în adunările generale, care sunt înscrise în registrul acționarilor pe nume cu cel puțin una lună înainte de încheierea anului de gestiune. Justificarea acționarilor participanți la adunarea generală extraordinară, se va face prin buletinul de vot liberat de Direcțiune.

Pentru exercitarea dreptului de vot în adunările generale, acționarul este obligat a depune cu 4 zile înainte de data adunării generale extraordinare, pe lângă revers, acțiunile sale la casieria societății în Cluj, la sucursalele ei din Beiuș, Lipova, Lugoj, Timișoara, Agentia Orșova, la soc. „Mica“ București, banca „Albina“ din Sibiu, Banca Mehedintului din T.-Severin și Banca Comerțului, Turda.

Dacă la data de 30 Iulie 1932 nu se va putea întruni numărul suficient de acțiuni, adunarea generală extraordinară va avea loc la data de 13 August 1932 ora 10 a. m., cu aceiași ordine de zi, fără altă convocare.

Această adunare generală extraordinară va putea lua hotărâri valide, oricare ar fi numărul acțiunilor reprezentate.

Cluj, la 27 Iunie 1932.

Consiliul de administrație.

„PLUGARUL“

Institut de credit și economii s. p. a., în Săcădate.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii s. p. a., „Plugarul“ sunt invitați la **adunarea generală extraordinară**, care se va ține în 30 Iulie 1932, ora 8 a. m., în localul institutului.

ORDINE DE ZI:

1. Deschiderea și constituirea adunării;
2. Examinarea situației institutului în urma legii conversiunii;
3. Deciziunea în privința lichidării judiciare a institutului;
4. Eventual alte propuneri.

Săcădate, la 26 Iunie 1932.

Direcțiunea.